

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд

за придобиване на образователна и научна степен „доктор”,

по обявена процедура от ЮЗУ „Неофит Рилски” – гр. Благоевград

1. Обща информация

Изготвил рецензията: проф. д-р Тания Петрова Парушева

УНСС – София, катедра „Икономика на туризма”

Област на висше образование: 3. „Социални, стопански и правни науки”

Професионално направление: 3.8. „Икономика”

Научна специалност: „Икономика и управление (глобализация в туризма)”

Основание за написване на рецензията: Заповед № 2620/15.10.2013 г., видоизменена със Заповед № 2781/22.10.2013 г. на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски” – гр. Благоевград за назначаване на Научно жури и решение на Научното жури от 15.10.2013 г.

Автор на дисертационния труд: Диляна Емчева Янева –докторант в катедра „Мениджмънт и маркетинг” при ЮЗУ „Неофит Рилски” – гр. Благоевград

Тема на дисертационния труд: „Възможности за намаляване на влиянието на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес”

2. Данни за докторанта

Диляна Емчева Янева е родена през 1980 г. Завършва ЮЗУ „Неофит Рилски” – гр. Благоевград, като последователно придобива квалификации ОКС „Бакалавър”, специалност „Туризмъ” (2002 г.) и ОКС „Магистър”, специалност „Финанси” (2008 г.). В периода 2005 – 2006 г. работи като туроператор в „Атлас-плюс” ООД – Благоевград. Започва академичната си кариера в ЮЗУ „Неофит Рилски”, първоначално като хоноруван преподавател (2007 г.). След успешен

конкурсен изпит, продължава работа като редовен асистент (2007 г. – понастоящем). Владее писмено и говоримо английски и френски език. Специализирала е в Гърция, Институт по труда, Солун (2007 г.).

Докторант Янева се отличава с разнообразна **научноизследователска дейност** като ръководител, член на колектива и академичен наставник в 10 изследователски проекта. Впечатлява с **публикационната си активност**. Има 2 научни статии (1 самостоятелна и 1 в съавторство), 8 научни доклада от участия в национални и международни научни конференции и съавторство в 1 учебник. Осъществява активна **работа със студентите**. Курсов ръководител е на випуск от специалност „Стопанско управление”, консултант на студенти, участвали в научни сесии и конференции, и наставник за практическото обучение на студентите. Води **семинарни занятия** по учебните дисциплини: „Планиране и прогнозиране”, „Бизнес планиране и контрол”, „Мениджмънт на иновациите”, „Предприемачество”, „Управление на маркетинга”, „Цени и ценова политика”, „Основи на управлението” II част и „Международен бизнес” към катедра „Мениджмънт и маркетинг” на Стопански факултет.

Диляна Янева е зачислена в редовна докторантура със заповед № 472/30.03.2004 г., а по-късно със заповед № 1362/09.10.2007 г. в задочна форма на обучение. Положените изпити, свързани с докторантурата и получените резултати от тях, са както следва:

- Обща икономическа теория – Отличен (5.50);
- Английски език – Отличен (5.50);
- Икономика и управление – Отличен (6.00).

По време на обучението си като докторант, Диляна Янева е атестирана с положителна оценка. Отчислена е с право на защита, със заповед № 1931/20.09.2011 г. Дисертационният труд е обсъден на заседание на катедра „Мениджмънт и маркетинг” към Стопански факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски” - Благоевград на 15.09.2011 г. и насочен за защита пред Научно жури.

Процедурните изисквания са спазени. Дисертационният труд е разработен под научното ръководство на **проф. д-р Георги Георгиев**.

3. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд на докторант Диляна Янева, авторефератът и научните публикации, свързани с дисертационния труд са резултат от самостоятелно научно изследване. Аргументирано и убедително е открояна **актуалността** на изследваната проблематика. Липсата на държавна политика за сезонната заетост в хотелиерството, поражда търсенето на възможности за постигане на стабилна заетост на човешките ресурси. Преодоляването на сезонните колебания, е важно предизвикателство за успешното развитие на хотелиерския бизнес.

Сполучливо са разграничени **обектът** на изследване – „сезонната заетост в хотелиерския бизнес в България” и **предметът** на изследване – „влиянието на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес и възможностите за ограничаване на нейните негативни проявления”. **Основната цел** е ясно и точно дефинирана: „да се изследва негативното влияние на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес и да се разработи модел за нейното ограничаване”. Постигането на целта е осъществено, чрез решаването на **5 конкретни изследователски задачи**.

Подходящ е начинът, по който е конструирана **изследователската теза** на автора, че „преодоляването на проблемите на сезонно наетите в хотелиерството, е неизменно свързано с ограничаването на негативното влияние на сезонността в туризма”. **Методологията на изследването** включва използването на съвкупност от изследователски методи като анализ, синтез, сравнение, анкетно проучване, метод на групировката, индексен метод и др. За обработка на информацията, е използван софтуерен продукт Microsoft Excel 2011.

4. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд

Дисертационният труд е в **обем** от 256 страници. В основния текст са илюстрирани 5 таблици и 125 фигури. **Структурата** на дисертационния труд е издържана в духа на сериозно изследване, почиващо върху добре обоснована логика, последователност и връзка между третираните проблеми. Състои се от увод (4 стр.), изложение в три глави (235 стр.), заключение (7 стр.), списък на използваните литературни източници (9 стр.) и 3 приложения със 165 таблици.

Библиографският апарат включва 218 заглавия, от които 106 на кирилица, 106 на латиница и 6 интернет източници. Докторант Диляна Янева показва **добро познаване** на идеите и концепциите на български и чуждестранни автори по изследваните проблеми. Литературните източници са ползвани **добросъвестно и коректно**.

Стилът на дисертационния труд е стегнат и точен. Текстът е написан на разбираем научен език. **Съдържанието на дисертационния труд** свидетелства, че докторант Диляна Янева е реализирала **задълбочено научно изследване** и много добро **практическо доказателство** на авторовите цел и задачи.

В **увода** са подчертани причините за избор на тематиката, които обуславят актуалността на разработката. Представена е логическата рамка на изложението. Обосновано е търсенето на възможности за решаване на проблемите на сезонно наетите в хотелиерския бизнес, ограничавайки въздействието на сезонния фактор.

В **първа глава** на дисертационния труд **„Теоретични проблеми на сезонността и сезонната заетост в хотелиерството”**, са дефинирани същността на хотелиерството, характерните особености и факторите, оказващи влияние върху развитието на хотелиерския бизнес. Открити са същността и причините за проявление на сезонността в хотелиерството, влияещите фактори и последиците от сезонността. Вниманието е фокусирано върху заетостта на човешките ресурси в хотелиерството, специфичните особености на заетостта в хотелиерския бранш и нейните особености, породени от сезонността. Специален акцент е поставен върху основните характеристики и последиците от сезонната заетост в хотелиерството. Разгледани са сезонната, непълноценната и гъвкавата заетост. Представени са възможностите за намаляване на сезонната заетост в хотелиерството, чрез гъвкава сигурност. Предложена е система за анализ и оценка на влиянието на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес.

Във **втора глава** на дисертационния труд **„Оценка на състоянието на хотелиерството и заетостта в него”**, задълбочено е анализирано развитието на хотелиерския бизнес в България, за периода 2005 – 2011 г. Изследването е извършено на национално и регионално равнище, в избрани области - Благоевград и Бургас. Установено и оценено е състоянието на заетостта в хотелиерството на

национално и регионално равнище, за периода 2005 – 2011 г. Анализирани са демографските и социалните характеристики на наетите в хотелиерството.

В **трета глава** на дисертационния труд „**Анализ и оценка на влиянието на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес**”, е извършен задълбочен анализ на влиянието на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес на национално и регионално равнище в областите Благоевград и Бургас, за периода 2005 – 2011 г. Проведено е анкетно проучване за оценка мнението на наетите и хотелиерите, относно заетостта в хотелиерския бизнес в посочените области. Разработен е примерен модел за намаляване на влиянието на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес. В **заключението** са обобщени основните анализи и изводи, относно възможностите за намаляване влиянието на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес.

4. 1. Мнение относно автореферата на дисертационния труд

Авторефератът е в обем от 37 страници. Той кореспондира с основния труд и представя в синтезиран вид изследваните проблеми. Коректно отразява основните научни постижения в дисертационния труд. Съставен е от 4 части, които включват: 1). обща характеристика; 2). кратко изложение на съдържанието; 3). справка за приносите; 4). списък на публикациите.

5. Идентифициране и оценяване на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

В дисертационния труд могат да се открият следните приноси с **теоретико-методологически и практико-приложен характер**:

първо – дефинирана е същността на сезонността в хотелиерството. Проучени са причините и факторите за нейното проявление в хотелиерския бизнес;

второ – разработена е методика за анализ и оценка на влиянието на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес. Предложен е авторов алгоритъм за нейното успешно прилагане в туристическата практика;

трето – извършени са задълбочен анализ и оценка на развитието и състоянието на заетостта в хотелиерския бизнес в България;

четвърто – направена е комплексна оценка на резултатите от емпирично изследване в област Благоевград и област Бургас, за мнението на наетите и

хотелиерите, относно влиянието на сезонния фактор върху заетостта в хотелиерския бизнес;

пето – разработен и апробиран в практиката, е авторов модел за намаляване влиянието на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес, посредством допълването на основния хотелиерски продукт с елементи на алтернативния туризъм и използването на съвременни стратегии и практики за гъвкава заетост и сигурност.

6. Публикации и участие в научни форуми

Докторант Диляна Янева има **5 научни публикации**, пряко свързани с тематиката на дисертационния труд - **4 самостоятелни научни доклада** (33 стр.) и **1 доклад** в съавторство (8 стр.). Общият им обем възлиза на **41 печатни страници**.

Докладите са отпечатани в сборници от участия в национални и международни научни конференции, студентска и докторантска научна сесия, и други форуми в страната и чужбина. Научната продукция, посветена на третираната проблематика **превишава количествените и качествените изисквания**, за необходими публикации при защита на дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор”.

7. Критични бележки и препоръки

Могат да бъдат направени някои бележки, които биха подобрили общото представяне на разработката.

1. Дисертационният труд би спечелил, ако бе спазен балансът между отделните глави. По обем, глава първа превишава останалите две.

2. Удачно би било, на места, авторовото мнение да бъде по-ясно изразено при интерпретацията на цитирани тези и концепции (глава първа).

Посочените бележки не принижават достойнствата на разработката и не влияят върху общата положителна оценка на дисертационния труд, като самостоятелно изследване с доказани научно-приложни приноси.

Бих препоръчала, в бъдещата си изследователска работа, докторант Диляна Янева да изследва добри практики в избрани туристически икономики, за намаляване негативното влияние на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес.

8. Въпроси към докторанта

Интересната проблематика поражда следните контролни въпроси:

1. Защо смятате, че сезонно наетите лица в хотелиерския бизнес, трябва да се третират като по-различна категория работна сила?
2. Обосновете по-пълно въпросите за взаимоотношаността между сезонна заетост, гъвкава заетост и непълноценна заетост!
3. Считате ли, че с предложения от Вас модел, ще се промени радикално практиката, по отношение на сезонно наетите лица в хотелиерството?

9. Заключение

С убеденост давам **положителна оценка** на дисертационния труд. Потвърждавам, че той напълно **отговаря** на изискванията на ЗРАС в Република България и Правилника за неговото прилагане.

Дисертационният труд е **научноприложно решение** на реален практически проблем с обществена значимост и може да се използва при изследването на възможностите за намаляване влиянието на сезонността върху заетостта в хотелиерския бизнес. Докторантът притежава задълбочени теоретични знания в областта на туризма и способности за самостоятелни научни изследвания.

Предлагам на уважаемите членове на Научното жури да вземат **решение „ЗА“** присъждането на **образователна и научна степен „доктор“**, по професионално направление **3.8. „Икономика“**, научна специалност **„Икономика и управление (туризъм)“**. на **ДИЛЯНА ЕМЧЕВА ЯНЕВА** – докторант в катедра „Мениджмънт и маркетинг“ към Стопански факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – гр. Благоевград.

София,
09.11.2013 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф. д-р Таня Парушева)